

Kiezen voor de toekomst

Mag ik u uitnodigen om kennis te maken met een aantal inwoners uit Leusden? Zij beschrijven begin juni 2025 hoe het ze is vergaan, in de jaren na de eerste coronacrisis. Ze geven u daarmee een inkijkje in hun wensen, dromen, angsten en verlangens. Hun inkijkjes zijn onze toekomstbeelden, en daarmee de uitdagingen waar wij voor staan. Uitdagingen

die van u vragen om nu keuzes te maken.

Maak kennis met Lex, Bert, mevrouw Van de Bos, Kim en Zulma en neem met hen een kijkje in de toekomst.

Willemien de Graaf
Directeur-secretaris gemeente Leusden

Lex: “Met voetballen ben ik helaas gestopt: het was voor mij niet meer te betalen”

gekocht. Het is hier in Leusden wel lastig als starter op de woningmarkt. Ooit was er het idee van die tiny houses. Als die er waren geweest, had ik het wel wat makkelijker gehad. Ik had wel van de gemeente verwacht dat ze daar iets mee hadden gedaan. Gelukkig springt mijn vader nu bij, waardoor wij wel een leuke woning hebben kunnen kopen. Fijn is dat we in ons nieuwe huis geen gas meer nodig hebben: in dat opzicht heeft de gemeente destijds wel een fijne keuze gemaakt in wat ze toen volgens mij de ‘energietransitie’ noemden.

“Ik wil ook weleens kinderen. Maar omdat het perspectief ontbreekt, zien mijn vrouw en ik dat nu niet zitten.”

heb ik een beperkte vooropleiding. Ik moet wel iets anders gaan doen, want dit gaat zo niet goed. Vroeger kreeg je nog weleens geld van de gemeente voor een cursus, maar ik weet niet of de gemeente dat nog wel doet. Ik zou er graag eens met iemand van de gemeente over willen praten, iemand die me bij de hand neemt. Ik wil wel een stap zetten. Ik wil ook weleens kinderen. Maar omdat het perspectief ontbreekt, zien mijn vrouw en ik dat nu niet zitten. Zij heeft een redelijke baan, dus als het zo blijft, overweeg ik huisman te worden en daarnaast nog een beetje te masseren. Ik ben van nature niet de grootste optimist; ik zie mezelf als realist. Ik kan genieten van de kleine dingen. Zoals van onze moestuin, waar we onze eigen groenten verbouwen. Ik ben begonnen met een imkerkursus en daar ontmoet ik ook andere mensen, in een leuk netwerk. Ik ben niet eenzaam. De lat ligt niet te hoog en dan gaat het best. Je moet het maar nemen zoals het is. Mijn huwelijk is goed, mijn relatie met mijn ouders is goed, we hebben een huis... Er zijn veel mensen die het veel slechter hebben.”

“Ooit was er het idee van die tiny houses. Als die er waren geweest, had ik het wel wat makkelijker gehad.”

Hi, ik ben Lex, 32 jaar, ondernemer en masseur. Ik voetbalde bij Roda'46 en oh ja: ik ben pas getrouwd met Fleur. Ik somber? We hebben een aantal jaren achter de rug waarin ik hoopte dat 't vooruit zou gaan. We zijn pasgeleden toch maar getrouwd, nadat we eerst een hele tijd bij onze ouders hebben gewoond omdat samenwonen financieel niet ging. We hebben nu toch de gok genomen en een woning

Met voetballen ben ik helaas gestopt: het was voor mij niet meer te betalen. Ik bal nog wel eens met wat oude bekenden; dat is een stuk goedkoper. Ik ben masseur, maar je ziet toch een dalende trend in het aantal mensen dat bij mij langskomt. Het is een soort van luxe geworden, terwijl er wel meer behoefte aan is. Bij de verzekeraars is het qua vergoedingen allemaal een stuk strenger geworden; je moet echt wel iets hebben, wil je voor een massage in aanmerking komen. In dat opzicht is het echt wel veranderd. Helaas

Mevrouw Van de Bos: “Hoe gaat het als ik ziek word: krijg ik dan wel toegang tot zorg?”

“Ik ben mevrouw Van de Bos, 74 en sinds een jaar weduwe. Mijn man en ik waren gelukkig getrouwd en wij hebben samen 3 kinderen gekregen. Die kinderen hebben samen 8 kleinkinderen. Ik ben zo ontzettend dol op mijn kleinkinderen. Ze zijn zo belangrijk voor mij!

deze tijd? Gelukkig is er financieel geen probleem: het huis is afbetaald en ik kan goed leven van het pensioen.

“Ik voel me ook wel eenzaam. Thuis en op afstand, dat vind ik lastig. Hoe doe ik dat, contacten leggen en onderhouden in deze tijd?”

De wereld is wel heel anders geworden voor mij. Want dat virus blijft maar heen en weer golven. Ik ben de afgelopen jaren veel digitaal geworden. Dat was nodig om met mijn kinderen en kleinkinderen te communiceren. Mijn kinderen en kleinkinderen zorgen er ook voor dat ik - na het overlijden van mijn man - de contacten buiten de deur nog onderhoud. Ik maak me zorgen over de ontwikkeling van mijn kinderen en kleinkinderen. Ik voel me ook wel eenzaam. Thuis en op afstand, dat vind ik lastig. Hoe doe ik dat, contacten leggen en onderhouden in

Waar ik behoefte aan heb, is te weten wat wel en niet en wanneer mag. Het heen en weer golven van het virus maakt dat dat

telzorg? Wat kan ik daarin van de gemeente verwachten?

steeds wisselt en dat is wel lastig. Ik krijg er van de gemeente wel informatie over. En hoe gaat het als ik ziek word: krijg ik dan wel toegang tot zorg? Wie gaat mij straks steunen? Ik kan veel van mijn kinderen verwachten, maar ze wonen ook niet om de hoek. Is de thuiszorg er voor mij? Is er man-

Tegelijkertijd zie ik ook kansen: ik verheug me op het moment dat er weer een golf voorbij is. Ik blijf daar positief over. Ik kan dan weer de buurt rondgaan en weer dingen doen, zoals een lekker wandelingetje door het park maken - dat gelukkig wel goed door de gemeente is onderhouden. Ik kan anderen ondersteunen, ook al is het op afstand. Ik heb er de tijd voor om dat te doen. Ik zie dat er nieuwe manieren van met elkaar omgaan zijn ontstaan. Ik heb leren facetimen en ik kan inmiddels digitaal mijn weg vinden.”

Bert: “Elke keer een nieuwe golf is toch elke keer weer een paar maanden niet of nauwelijks een inkomen”

“Bert’s Diner is een begrip in Leusden. Iedereen kent mijn restaurant en iedereen kent mij. Dat is ook de reden dat mijn toko nog bestaat. Ik ben al 58 en weet niet hoe lang ik het nog volhou. Elke keer een nieuwe golf is toch elke keer weer een paar maanden niet of nauwelijks een inkomen. Natuurlijk doen we catering en is de huur inmiddels fors verlaagd. Maar ik hou wel heel weinig over om van te leven zo. Mijn pensioen zat in de zaak, maar daar hoef ik niets meer van te verwachten.

Het erge is: elke keer als we weer open mogen, ben ik niet alleen maar blij voor mijn zaak en mijn klanten, maar ook bang voor mijn eigen gezondheid. Ik loop toch een fors risico als ik besmet zou worden.

Nu de hele Hamershof één groot terras is en in al die lege winkelruimtes pop-up horeca zit, is de spoeling wel heen dun geworden. De mensen hebben weinig te besteden en het aanbod is enorm, dus mijn marges zijn om te huilen. Dat geldt voor alle ondernemers hier. Gelukkig wint de saamhorigheid het nog steeds van de broodnijd. Dat moet ook wel, wil je de klanten aan het centrum blijven binden.

Ik erger me soms wel aan de gemeente. Je weet nooit waar je aan toe bent, wat nou wel en niet mag en wanneer. Aan de andere kant hebben ze wel goed meegedacht toen de ondernemers het centrum COVID-proof wilden herinrichten, al hadden ze van mij meer mogen betalen. Het is toch ook hun

belang? Maar het geld is daar ook op natuurlijk. Alhoewel ik soms echt niet begrijp waarom ze welke keuzes maken. Dat het geld op is, merk je ook wel: je moet nu echt jezelf maar zien te redden. Dat merk ik ook aan het aantal boa’s of hoe je die lui ook noemt: vroeger zag ik ze nog weleens, maar volgens mij hebben ze die uit geldgebrek ook allemaal maar naar huis gestuurd. Ik maak me wel zorgen over mijn kleinzoon. In wat voor wereld groeit hij op?”

“Dat het geld op is bij de gemeente merk je ook wel: je moet nu echt jezelf maar zien te redden.”

Kim: “Hoe moet ik rondkomen met mijn 0-urencontract, mijn woning en mijn drie kinderen?”

“Ik ben Kim, 45 jaar oud en moeder van drie kinderen. Vijf jaar geleden - in 2020 - zag mijn leven er heel anders uit. Vóór het coronavirus had ik een goede baan, was ik getrouwd en ging alles goed. Inmiddels ben ik gescheiden van mijn partner, en is er in mijn werk ook veel veranderd. Ik werk bij een automatiseringsbedrijf hier in Leusden. Mijn contract is, om mee te beginnen, omgezet naar een 0-urencontract. Dat was ooit een vast contract met doorgroeimogelijkheden. De financiële onzekerheid die dit met zich meebrengt, is iets waar ik echt tegenaanloop. Hoe moet ik rondkomen met mijn 0-urencontract, mijn woning en mijn drie kinderen? Hoe zorg ik dat mijn kinderen

kunnen blijven sporten op de vereniging en dat ze de laptop en de fiets krijgen die ze nodig hebben voor school? Het is allemaal onzeker, en ik weet ook niet bij wie ik hiervoor kan aankloppen.

Ik werk veel vanuit huis, want het thuiswerken is echt een blijvertje geworden. Veel vergaderingen vinden plaats via Skype. Dit vraagt om een stuk flexibiliteit vanuit mezelf. Ik maak me zorgen over het feit dat er een stuk minder onderscheid is tussen werk en privé. Mijn kinderen moeten - als ik aan het werk ben - toch een beetje voor zichzelf zorgen. Soms komen ze de kamer binnenlopen als ik midden in een digitale vergadering zit. Het is voor mij een uitdaging om er voor mijn kinderen te zijn als ik aan het werk ben. En inmiddels durf ik de buurman ook niet meer te vragen om op de kinderen te passen. Ook wil ik toch een keer een nieuwe partner, maar daar moet ik tijd in stoppen die ik nauwelijks heb.

“Mijn kinderen moeten - als ik aan het werk ben - toch een beetje voor zichzelf zorgen.”

Op de arbeidsmarkt zijn er ook dingen veranderd. Hier in Leusden staan panden vaker leeg of te huur voor een lagere prijs ten opzichte van 2020. Maar mijn grootste zorg blijft die financiële zorg. En ik zoek zelf echt wel naar oplossingen. Vanwege het 0-urencontract heb ik soms wat uren over die ik nu gebruik om pizza’s te bakken en te bezorgen of om te kijken naar andere mogelijkheden waarmee ik een centje kan bijverdienen. Ook denk ik erover om me te laten omscholen. Misschien kan ik iets doen in de sectoren waarin veel werk te vinden is.

“Is het nu tijd voor een basisinkomen, waar al heel lang over wordt gesproken?”

Ik vraag me af wat de gemeente doet. Is het nu tijd voor een basisinkomen, waar al heel lang over wordt gesproken? Of moeten we kijken hoe we anticyclisch investeren, zodat er in ieder geval werkgelegenheid blijft in Leusden? Wat kan ik hierin van de gemeente verwachten?”

Zulma: “Vanwege alle spanningen thuis, kregen wij toen gelukkig hulp”

“Zulma: In 2020 was ik 16. Wat was het aan het begin leuk én vreselijk tegelijk. Leuk, omdat ik niet naar school hoefde. Vreselijk, omdat ik mijn vrienden en vriendinnen niet meer mocht zien. Nou ja, ik sprak natuurlijk wel met ze af, want al snel was bekend dat het virus vooral ouderen raakte. Ik kon extra veel werken bij de supermarkt, waardoor ik toch ook veel van huis kon zijn. Het niet naar school hoeven heeft er toen wel voor gezorgd dat ik weinig voor school deed. Maar uiteindelijk maakte dat niks uit: iedereen ging toch wel over.”

Door de onzekerheid over de toekomst en dat steeds weer terugkomende virus, besloot ik toen maar bij de supermarkt te blijven werken. Niet omdat ik dat mijn hele leven wilde gaan doen, maar het gaf me toen in ieder geval iets van zekerheid en vrijheid. Daar heb ik ook mijn eerste vriendinnetje ontmoet. Sommigen vonden het wel vreemd dat ik gewoon bleef daten. Met haar heb ik het overigens niet heel lang uitgehouden. Ondertussen ben ik al een paar relaties verder en woon ik samen. Via via konden we een appartementje huren. Ik heb het wel via de gemeente geprobeerd, maar die konden niks voor mij betekenen. Ze laten tegenwoordig klaarblijkelijk alles aan ‘de markt’ over. Helaas heb ik daar weinig aan. Door al dat gedoe waar we in zitten, met dat k... virus dat steeds terugkomt en de financiële situatie waarin we terecht zijn gekomen, leven we met de dag. Ik moet bekennen dat ons dat gelukkig prima afgaat. Ik snap nu wat mijn oma bedoelde als ze over haar jeugd praatte: ‘We waren arm als de ratten, maar we voelden ons prinsessen.’”

“Het niet naar school hoeven heeft er toen wel voor gezorgd dat ik weinig voor school deed. Maar uiteindelijk maakte dat niks uit: iedereen ging toch wel over.”

Vanwege alle spanningen thuis, kregen wij toen gelukkig hulp. Het zorgde er in ieder geval voor dat mijn vader zich een beetje inhield. Hij had het in die tijd echt moeilijk en wij thuis daardoor ook. Ik heb het soms nog steeds moeilijk met de ellende die hij toen veroorzaakte.

“Door de onzekerheid over de toekomst en dat steeds weer terugkomende virus, besloot ik toen maar bij de supermarkt te blijven werken.”

5 Uitdagingen

1

Wendbaarheid

- Radicale onzekerheid vraagt om wendbaarheid en snel kunnen aanpassen.
- Maar hoe wendbaar is een gemeentelijke begrotingscyclus? Hoe zorg je dat je tijdig kunt bijsturen en herprioriteren?
- Welk mandaat krijgt het college om te laveren?
- Hoe versnellen we de ontwikkeling van de organisatie richting ‘wendbaar’ en ‘veerkrachtig’? Dit sluit aan bij al ingezette organisatieontwikkeling.

2

Blijven sturen op wat echt belangrijk is

- Sturen op doelen; geen details of (smalle) marges vastleggen (onzekerheid is te groot).
- Steeds opnieuw de beste koers naar de vastgestelde doelen bepalen.

3

Radicale keuzes over geld/kwaliteit - heel scherp prioriteren

- Deze crisis noodzaakt en legitimeert het om alles ter discussie te stellen.
- De financieel-economische crisis in ongunstige scenario's vraagt om heel goed nadenken over wat er echt toe doet.
- In ongunstige scenario's zijn harde keuzes over inzet van financiën onvermijdelijk.
  1. “Wat draagt het meeste bij aan de doelstellingen?”
  2. “Wat schrappen we niet?”
  3. “Hoe kan dat zonder dat het geld kost?”
  4. “Wie kan wél meer bijdragen aan de kosten?”
  5. “Wat als de gemeente dat helemaal loslaat?”

4

Heel goed uitleggen

- Heel scherp prioriteren, vraagt om heel goed uitleggen van gemaakte keuzes.
- Democratische legitimiteit

5

De ‘Samenleving Voorop’ zetten Wat betekent dit voor onze kernwaarden?

- Vertrouwen en verantwoordelijkheid
- Partnerschap
- Maatwerk en inleven
- Ruimte om te pionieren
- Innovatie en vernieuwing

Meer weten? Lees alle achtergrondinformatie in de 3 meegeleverde stukken:

1. Analyse ontwikkeling en trends
2. Gevolgde methodiek
3. Issues en dilemma's per beleidsveld